

Sygn. akt II AKa 455/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Maria Mroziak – Sztykiel

Sędziowie: SA – Grzegorz Salamon

SA – Dorota Tyrała (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. – Marzena Brzozowska

przy udziale prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2017 r.

sprawy:

M. K. (1)

urodz. (...) w B.,

syna R. i H. z d. H.

oskarżonego z art. 158§3 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt XII K 111/16

I. uchyla wyrok w zaskarżonej części i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz r. pr. M. K. (2) Radcy Prawnego w W. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych – zawierającą 23 % VAT- z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu M. K. (1) w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

1) **D. K. został oskarżony o to, że:**

w dniu 31 stycznia 2016 r. w W., wspólnie i w porozumieniu z M. K. (1) oraz inną nieustaloną osobą, używając m.in. nogi od taboretu, dokonał pobicia P. R. (1), powodując u niego obrażenia całego ciała, w tym obrażenia w obrębie głowy w postaci m.in. wieloodłamowego złamania w obrębie łuski kości skroniowej lewej z wgłobieniem odłamów kostnych i z niewielkim rozerwaniem opony twardej, stłuczenia mózgu w lewej okolicy skroniowej i obrzęku mózgu, wieloodłamowego złamania kości nosa oraz złamania łuku jarzmowego lewego, jak też obrażenia kończyny górnej lewej, w postaci w szczególności zmiążdżenia i odwarstwienia tkanki podskórnej z wytworzeniem kieszeni wypełnionej krwią w obrębie przedramienia lewego i złamania lewej kości łokciowej, co doprowadziło do wstrząsu urazowo –

krwotocznego z zatorowością tłuszczową płuc, skutkujących zgonem, przy czym czynu tego dopuścił się przed upływem 5 lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za podobne przestępstwo umyślne,

tj. o czyn z art. 158§3 k.k. w zw. z art. 64§1 k.k.

2) M. K. (1) został oskarżony o to, że:

w dniu 31 stycznia 2016 r. w W., wspólnie i w porozumieniu z D. K. oraz inną nieustaloną osobą, używając m.in. nogi od taboretu, dokonał pobicia P. R. (1), powodując u niego liczne obrażenia całego ciała, w tym obrażenia w obrębie głowy w postaci m.in. wieloodłamowego złamania w obrębie łuski kości skroniowej lewej z wgłobieniem odłamów kostnych i z niewielkim rozerwaniem opony twardej, stłuczenia mózgu w lewej okolicy skroniowej i obrzęku mózgu, wieloodłamowego złamania kości nosa oraz złamania łuku jarzmowego lewego, jak też obrażenia kończyny górnej lewej, w postaci w szczególności zmiążdżenia i odwarstwienia tkanki podskórnej z wytworzeniem kieszeni wypełnionej krwią w obrębie przedramienia lewego i złamania lewej kości łokciowej, co doprowadziło do wstrząsu urazowo – krwotocznego z zatorowością tłuszczową płuc, skutkujących zgonem,

tj. o czyn z art. 158§3 k.k.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 20 października 2016 roku w sprawie sygn. akt XII K 111/16:

I. oskarżonego D. K. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 158§3 k.k. w zw. z art. 64§1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 8 (ośmiu) lat pozbawienia wolności;

II. oskarżonego M. K. (1) uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu w punkcie I aktu oskarżenia, zaś kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa;

III. na podstawie art. 44§2 k.k. orzekł przepadek dowodów rzeczowych zarejestrowanych w wykazie dowodów rzeczowych nr Drz (...) pod poz. 1-13 oraz 1-2 przez zniszczenie, zaś dowody rzeczowe zarejestrowane w wykazie dowodów rzeczowych nr Drz (...) pod poz. 14-15 na podstawie art. 230§2 k.p.k. zwrócił oskarżonemu D. K.;

IV. na podstawie art. 63§1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu D. K. okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 12 lutego 2016 r. godz. 11:50 do dnia 23 marca 2016 r. godz. 11:50;

V. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. R. R. (2) oraz na rzecz Kancelarii Radcy Prawnego M. K. (3) kwoty po 1680 złotych plus 23% VAT tytułem zwrotu kosztów obrony z urzędu odpowiednio oskarżonych D. K. oraz M. K. (4) przed Sądem Okręgowym;

VI. zwolnił oskarżonego D. K. od ponoszenia opłat i kosztów postępowania, które przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator.

Zaskarżając wyrok w zakresie uniewinnienia oskarżonego M. K. (1) od zarzucanego mu czynu na niekorzyść oskarżonego na podstawie art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. wyrokowi zarzucił mające zasadniczy wpływ na jego treść: błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia oraz obrazę przepisów postępowania karnego w postaci art. 7 k.p.k. i art. 366§1 k.p.k., tj. dowolną a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału, polegającą w szczególności na niezasadnym uznaniu, jakoby od spontanicznych, co do zasady szczerych wyjaśnień z postępowania przygotowawczego bardziej wiarygodne były wyjaśnienia oskarżonych złożone na rozprawie głównej, po przemyśleniu oraz przygotowaniu określonej, zgodnej z etyką środowiskową wersji, jak też w sytuacji powzięcia wątpliwości co do czasu i sposobu dokonania śmiertelnego pobicia P. R. (1), zaniechanie wyjaśnienia ww. istotnych okoliczności sprawy, poprzez dopuszczenie dowodów z uzupełniających opinii sądowo medycznych lekarza obecnego na miejscu zdarzenia oraz biegłego przeprowadzającego sekcję zwłok pokrzywdzonego.

W konkluzji prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej oskarżonego M. K. (1) oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego M. K. (1) w pisemnej odpowiedzi na apelację prokuratora wniósł o nieuwzględnienie apelacji prokuratora i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie sygn. akt XII K 111/16 w zaskarżonym zakresie (vide k. 917-919).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja prokuratora jest zasadna, w konsekwencji czego zaszła konieczność uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelacja prokuratora została oparta na zarzutach obrazy przepisów prawa procesowego, które regulują zasady gromadzenia i oceny dowodów oraz wniosków wyprowadzonych na ich podstawie przez Sąd orzekający – czyli dokonanych z naruszeniem art. 366§1 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. – co w efekcie doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku mającego wpływ na jego treść.

Dokonując – w ramach zarzutów apelacji – kontroli instancyjnej materiału dowodowego sprawy zaprezentowanej w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, jak i poczynionych w jej następstwie ustaleń faktycznych, Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty skarżącego, iż sposób wnioskowania Sądu pierwszej instancji a w szczególności okoliczności, które u podstaw tej oceny legły czynią skarżone rozstrzygnięcie wadliwym. Analiza materiału dowodowego zebranego w aktach sprawy daje podstawę do stwierdzenia, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji co do przebiegu zajścia, w wyniku którego doszło do pobicia ze skutkiem śmiertelnym pokrzywdzonego P. R. (1) nie mogą zostać uznane za prawidłowe, bowiem zostały oparte na dowodach wewnątrznie i wzajemnie sprzecznych, bez poddania ich ocenie w oparciu o zasady określone w art. 7 k.p.k. Podkreślenia już na tym etapie wymaga, że uchybienia powyższe mają charakter rażący.

Stanowczego zaakcentowania wymaga – co wielokrotnie i jednoznacznie podkreśla orzecznictwo sądowe – że przekonanie Sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną „swobodnej oceny dowodów” tylko wtedy, gdy Sąd ten rozważył, we wzajemnym ze sobą powiązaniu ze sobą, wynikające z każdego z zebranych w sprawie dowodów okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia o winie oskarżonego (postanowienie SN z 24.01.2007 r., II KK 273/06, OSNwSK 2007/1/2008). Zasada swobodnej oceny dowodów nie oznacza dowolności tej oceny. Ocena ta musi uwzględniać kryteria logiki, wiedzy, doświadczenia życiowego, podlega ona kontroli odwoławczej, w związku z czym sąd w uzasadnieniu orzeczenia musi szczegółowo wyjaśnić przyczyny zajętego stanowiska. Ustalenia faktyczne wyroku zatem tylko wtedy nie obrażają art. 7 k.p.k., gdy poczynione zostały na podstawie wszechstronnej analizy przeprowadzonych dowodów, których ocena nie wykazuje błędów natury faktycznej, ani logicznej.

Równocześnie obowiązek nałożony na przewodniczącego rozprawy w ramach art. 366 § 1 k.p.k. obejmuje wyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy, ocenianych przez pryzmat realizacji zasady prawdy materialnej, a więc poprzez ocenę dokonanych ustaleń faktycznych. Innymi słowy, należy odpowiedzieć na pytanie, czy niewyjaśnienie danej okoliczności mogłoby mieć wpływ na ustalenia faktyczne i czy gdyby ją wyjaśniono, to te ustalenia mogłyby być inne.

Odnosząc się do realiów sprawy Sąd Apelacyjny zauważa, że z treści uzasadnienia wyroku wynika, że ustalenia faktyczne co do przebiegu inkryminowanego zajścia Sąd Okręgowy poczynił w oparciu przede wszystkim o wyjaśnienia oskarżonych D. K. oraz M. K. (1). Jednakże z analizy akt sprawy wynika, że powyższe dowody nie są konsekwentne, a także wykazują sprzeczności wewnętrzne.

Sąd Okręgowy nie dokonał oceny wyżej wymienionych wyjaśnień i poprzestał na ich streszczeniu. Tymczasem wyjaśnienia oskarżonych uległy zasadniczej zmianie na etapie postępowania sądowego w stosunku do tych jakie zostały złożone na etapie postępowania przygotowawczego. Słusznie zatem zauważa skarżący prokurator, że

dowody niniejsze winny zostać poddane szczególnie wnikliwej analizie. Trafnie podniósł prokurator, że zgodnie z wyjaśnieniami złożonymi przez współoskarżonego D. K. w zdarzeniu brał aktywny udział (...), tj. M. K. (1). Również wyjaśnienia oskarżonego M. K. (1) z etapu postępowania przygotowawczego wskazują, że był on obecny na działce podczas pobicia pokrzywdzonego i brał w tym zajściu aktywny udział. W tym stanie rzeczy rację ma skarżący prokurator, że oparcie rozstrzygnięcia Sądu I instancji na odmiennych wyjaśnieniach złożonych przez oskarżonych na etapie postępowania sądowego, iż do śmiertelnego w skutkach pobicia pokrzywdzonego P. R. (1) doszło wówczas, gdy oskarżony M. K. (1) już opuścił działkę, na której doszło do tego zdarzenia jest dowolne. Oparte bowiem ono zostało wyłącznie na wyjaśnieniu współoskarżonego D. K. złożonego na rozprawie głównej, iż oskarżony M. K. (1) nie brał udziału w zdarzeniu.

Podkreślenia przy tym wymaga, że poza ocenami Sądu Okręgowego pozostała kwestia w jakim zakresie wyjaśnienia oskarżonych złożone na etapie postępowania przygotowawczego są ze sobą zgodne w szczegółach dotyczących przebiegu zajścia – w tym co do ciosów zadawanych pokrzywdzonemu z użyciem m.in. nóg od połamanego stołka.

Trafnie również podniósł prokurator, że oskarżony M. K. (1) w toku całego postępowania nie przedstawiał jednolitej wersji co do swego udziału w zdarzeniu. W tym zakresie podkreślenia wymaga, że nie może podlegać akceptacji Sądu odwoławczego sytuacja, w której Sąd meriti dostrzegając treść wyjaśnień oskarżonego M. K. (1) z etapu postępowania przygotowawczego przyznającego się do popełnienia zarzucanego mu czynu - poprzestał wyłącznie na akceptacji stanowiska tego oskarżonego zajętego w wyjaśnieniach złożonych na rozprawie, że nie brał udziału w zdarzeniu, którego wynikiem była śmierć P. R. (2) (vide uzasadnienie strona 9).

W tym stanie rzeczy wskazać należy, że skoro Sąd Okręgowy nie dokonał analizy i oceny wymienionych wyżej dowodów, kluczowych wszak dla czynienia ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa oskarżonego M. K. (1) co do zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu z art. 158§3 k.k. – w szczególności nie wskazał, które z relacji uznał za wiarygodne, a którym odmówił wiary i z jakich powodów to w konsekwencji dokonał dowolnych ustaleń faktycznych.

Niewątpliwie również ma rację prokurator podnosząc, że doszło do obrazy art. 366§1 k.p.k. Stosownie do treści tego przepisu przewodniczący składu orzekającego (w tym wypadku Sąd orzekający jednoosobowo) powinien baczyć, aby wyjaśniono wszystkie istotne dla sprawy okoliczności, a do takich niewątpliwie należy poczynienie ustaleń co do czasu i sposobu dokonania śmiertelnego pobicia P. R. (1). Prawidłowo skarżący zwrócił uwagę, że zarówno z wyjaśnień oskarżonego D. K., jak i wyjaśnień M. K. (1) wynika dwuetapowość zajścia związanego z pobiciem pokrzywdzonego. Obowiązkiem Sądu meriti było dołożenie starań do poczynienia stanowczych ustaleń co do czasu i przebiegu tychże dwóch etapów zajścia – w szczególności należało ustalić w jakim odstępnie czasowym od spowodowania obrażeń doszło do zgonu pokrzywdzonego – i to nie w oparciu o godziny podawane przez uczestników tego zdarzenia, ale przede wszystkim poprzez analizę szczegółów związanych z chronologią wypadków. Jest bowiem bezsporne, iż na podawane przez nich wskazania co do dat i godzin miał wpływ stan ich upojenia alkoholowego, co powoduje z kolei niezaprzeczalne trudności w czynieniu ustaleń w sprawie - w szczególności co do konkretnych godzin. Również temu zadaniu Sąd Okręgowy nie sprostał. Trafnie przy tym zarzucił prokurator, że Sąd meriti nie poczynił żadnych ustaleń co do czasu w jakim pokrzywdzony doznał obrażeń a w konsekwencji czy istotnie w tym czasie M. K. (1) przebywał już poza działką, w centrum W.. Niewątpliwie również rację należy przyznać skarżącemu, że wyjaśnieniu powyższych niewątpliwie trudnych do odtworzenia okoliczności na podstawie wyłącznie wyjaśnień oskarżonych – niezbędnym było uzyskanie uzupełniających opinii sądowo medycznych lekarza obecnego na miejscu zdarzenia oraz biegłego przeprowadzającego sekcję zwłok pokrzywdzonego. Dodatkowo wskazać należy, że dotychczasowe dowody zgromadzone w sprawie zostały ocenione przez Sąd meriti w sposób całkowicie dowolny i wbrew ich treści. Z uzasadnienia wyroku Sądu I instancji wynika bowiem, że analiza materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy dokonana przez Sąd Okręgowy co do czasu zgonu pokrzywdzonego jest błędna. Zwrócić w tym zakresie należy uwagę, że Sąd Okręgowy dysponując protokołem oględzin zwłok (k.5-7) z dnia 1.02.2016 r. z godz. 0.15 i zawartym w nim wskazaniem, że do zgonu doszło co najmniej na ok. 10-12 godzin przed oceną znamion, a także opiniami sądowo lekarskimi dotyczącymi zgonu P. R. (1) (vide k. 288-296, 348-350) – równocześnie ustalił, że zgon pokrzywdzonego

miał miejsce w dniu 31 stycznia 2016 r. w godzinach wieczornych. Powyższe ustalenie nie może zostać zaakceptowane bowiem jest sprzeczne z prostym wyliczeniem matematycznym.

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia Sąd Apelacyjny uchylił wyrok w zaskarżonej części i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Równocześnie Sąd Apelacyjny dostrzega nieprawidłowość w redakcji czynu przypisanego w wyroku oskarżonemu D. K. – bowiem został on uznany za winnego popełnienia czynu m.in. „wspólnie i w porozumieniu z M. K. (1)” w sytuacji równoczesnego uniewinnienia oskarżonego M. K. (1) od jego popełnienia. Niemniej stwierdzić należy, że powyższe uchybienie nie skutkuje oceną, że zaistniały przesłanki z art. 439 k.p.k. ewentualnie z art. 435 k.p.k., a zatem wobec braku zaskarżenia tego orzeczenia wobec D. K. ingerencja w treść zapadłego prawomocnego rozstrzygnięcia nie jest możliwa. Niewątpliwie kwestia powyższa nabierze znaczenia w przypadku ewentualnego prawomocnego uniewinnienia oskarżonego M. K. (1) i ewentualna korekta będzie możliwa poprzez wywołanie trybu kasatoryjnego.

W toku ponownego rozpoznania sprawy, Sąd I instancji przeprowadzając postępowanie dowodowe winien dążyć do wyjaśnienia i usunięcia w sprawie rozbieżności w materiale dowodowym oraz ustalenia ich przyczyny. Wszystkie zgromadzone dowody należy poddać wnikliwej ocenie zgodnie z zasadami wynikającymi z treści art. 7 k.p.k., zwracając szczególną uwagę na okoliczności dotychczas pomijane, co pozwoli na wydanie słusznego rozstrzygnięcia. W oparciu o bezbłędne ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy na podstawie całokształtu materiału dowodowego dokona winy oskarżonego, a w zależności od niej także ewentualnego rodzaju i wymiaru kary.

Wszelkie rozważania Sądu I instancji winny być należycie uargumentowane w uzasadnieniu wyroku w sposób umożliwiający dokonanie kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia.